

פרשת חוקת

מצות פרה אדומה

השוכן איתם בתוך טומאותם

מצוות פרה אדומה נקראת חוקה. חז"ל כבר העירו על חוסר ההבנה לכאורה שבמצווה זו, עד שקראו עליה את דברי שלמה המלך "אֶמְרֵתִי אֶחָכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי" (קהלת ז, כג). להלן ננסה לעמוד על כמה מפרטי המצווה בלשון הכתוב ובדברי חז"ל. הייחודיות שיש בדיני פרה אדומה, היא שהיא נעשית מחוץ לשלוש מחנות, בשונה מכל שאר הקרבנות הנעשים באוהל מועד. הרמב"ן כותב כי זו היא הסיבה לכך שהאומות אינם מבינים את טעמה של המצווה הזו:

וכבר כתבתי בענין שעיר המשתלח מה טעם לאומות שיהיו מוניין אותנו בזאת יותר משאר הקרבנות שיכפרו, ויש מהם שיטהרו כקרבנות הזב והיולדת, כי מפני היותה נעשית בחוץ יראה להם שהיא נזבחת לשעירים על פני השדה (רמב"ן במדבר יט, ב)

ואכן, הדבר טעון באור. מהי המשמעות של קרבן שאינו נעשה לפני ה'? ואיך יתכן באמת להקריב קרבן בחוץ, לאור האיסור על שחוטי חוץ? יתירה מכך, בתחילת סדר הקרבת הפרה נאמר "וַיִּנְתְּנָם אֱתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיָא אֶתָּהּ אֶל מַחוּץ לַמִּחֲנֶה". מן הלשון הזאת משמע כי מצוות הפרה היא להביאה אל המחנה, ורק לאחר מכן להוציאה משם, וכך גם משמעות הדברים מתוך המשנה במסכת פרה¹. נראה אפוא כי ישנה משמעות מיוחדת בהוצאת הפרה מפנים המשכן אל מחוץ למחנה, ואין די בכך שהיא תהיה בחוץ מלכתחילה.

בכל הקרבנות שבתורה אנו מכירים שני חלקים בסיסיים: הבשר, והדם. שתי הדוגמאות היסודיות לעניין זה הם קרבנות העולה והשלמים. בקרבן העולה נאמר

1 ראה משנה מסכת פרה, פ"ג מ"ז. ועיין חזון איש פרה סי' ו, סקט"ו.

"וְעָשִׂיתָ עֲלֵתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהָדָם עַל מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים יב, כז). אם הבשר מייצג את החומריות הדוממת, והדם מייצג את הנפש, התנועה והרוחניות, וכפי שנאמר "כִּי הָדָם הוּא הַנֶּפֶשׁ" (שם, כג), הרי שבקרבת העולה אנו מתיימרים להעלות את הבשר עם הדם, כלומר, להקריב את הגוף והנפש, החומרי והרוחני, כליל יחדיו על מזבח ה'.

השלמים לעומת זאת, נאמר בהם "וְדָם זִבְחֶיךָ יִשְׁפָּךְ עַל מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֶל". כאן הבשר נאכל לבעלים ודם הנפש נזרק על המזבח². בחטאת יש כבר צעד נוסף בעיסוק בזריקת הדם, והוא תופס מקום מרכזי - ארבע מתנות נפרדות הניתנות באצבע על גבי ארבעת קרנות המזבח. דרגה נוספת ישנה בדם החטאות הפנימיות, הנכנס אל הקודש פנימה וניתן שם בכמה מתנות לפני ה', ובפרט ושעיר של יום הכיפורים הניתן לפני ולפנים, בקודש הקדשים³.

פרה אדומה אף היא מכלל קרבנות החטאת, וכפי שפרשו חכמים את הכתוב "חֲטָאֵת הִוא", ודמה מוזה כחטאת אל נוכח פני אהל מועד, ויש כאן עליית מדרגה נוספת בעניין זריקת הדם. כאן העיסוק בדם הוא נרחב מאוד, עד שהחטאת כולה היא **פֶּרֶה אֲדָמָה**, כולה בצבע אדום עז, צבע הדם, צבע החיים. הבשר אף הוא בצבע זה, כביכול יש כאן קרבן שלם שכולו דם. שריפת הפרה כוללת "אֶת עֹרָהּ וְאֶת בָּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ", בשונה מן החטאות הפנימיות בהן אין הדם נשרף, כאן גם הדם הוא חלק מן השריפה: "גִּמְרָה מִלֵּהֶזֶת קִינָה אֶת יָדוֹ בְּגוֹפָהּ שֶׁל פֶּרֶה" (משנה פרה פ"ג מ"ט), יש לשרוף את הדם כולו עם כל שאר חלקי הפרה. ובכל זאת, עבודת הדם הכבירה הזו אינה נעשית בפנים המשכן כי אם הרחק, מחוץ לשלוש מחנות, הלא דבר הוא!

נראה כי פרת חטאת, אף שהיא נעשית בחוץ, מכל מקום יש בה מידת פנים. שכן המונחים **פנים וחוץ** הם מונחים יחסיים. גם בשאר הקרבנות מצאנו שיש מהם הנעשים בפנים אוהל מועד ויש שנעשים בחוץ, בחצר אהל מועד, וכולם כאחד מכוונים לריח ניחוח לה' השוכן בבית הזה. הדבר דומה לאדם הנכנס לבית חברו, שכבר כאשר שהוא בחדר המבוא ראוי לקרוא עליו שהוא **בתוך הבית**, אלא שעדיין אין להשוות זאת אל הנכנס אל הטרקלין, או אל חדר המיטות! כך גם בעניין הקרבנות, אף שהקרבנות הנעשים בחצר

2 ועם זאת יש חלק של האימומים העולים לגבוה, והם חלק העולה שבקרבת השלמים.

3 ראה מאמרנו לפרשת שמיני **קרבן חטאת**.

המשכן נחשבים כ"פנים" לגבי המקום בו נעשית פרת החטאת, עדיין הם כחוץ וחצר לגבי החטאות הפנימיות.

האמירה הקיצונית הבאה לידי ביטוי במצוות פרה אדומה, יש בה מסר של שבירת כל המחיצות, של הגדרת החוץ עצמו כפנים. אם בכל הקרבנות התנועה היא מן החוץ אל הפנים, והתפיסה היא שאנו ניגשים אל תוך הבית ששיכן שם ה' את שמו, ואף בכניסתנו - אין אנו מסוגלים להיכנס ממש פנימה, ורק פעם אחת בשנה אנו באים אל החדר הפנימי, וגם זאת בכיסוי של עשן הקטורת המעמעם ומטשטש את המפגש הישיר - כל זה משתנה באחת בפרשת פרה. כאן אנו למדים על תנועה הפוכה בתכלית, תנועה הפונה מן הפנים אל החוץ, ומכרזת ואומרת: "הִשְׁכַּח אֶתְּךָ בְּתוֹךְ טְמֵאֹתָם!" אף החוץ יש בו מידת פנים, כי מלוא כל הארץ כבודו, ובעצם אין חילוק בין החוץ לבין הפנים כל עיקר, כי הכל מקום מיועד להשראת השכינה! גם מחוץ לשלוש מחנות עדיין הנך לפני ה'.

פרה אדומה מצוותה בסגן, ובבגדי כהונה, ויש אומרים בבגדי לבן של כהן גדול ביום הכיפורים. בכמה דברים השוו חכמים את עבודת הפרה לעבודת כהן גדול ביום הכיפורים, כמבואר בריש יומא. במבט ראשון הדברים נראים זרים, שכן מה לעבודת יום הכיפורים הנעשית לפני ולפנים ולעבודת הפרה הנעשית מחוץ לשלוש מחנות? ובאמת, לא מצינו עוד כדבר הזה שהקרבת טעון סגן בדווקא, ושיהיו בגדי כהונה משמשים בחוץ. אלא שישנם מקרים בהם לא רק המלך אלא הארמון כולו, בית המלוכה, יוצא לחוץ. הדבר מתבטא במדים, במשרתים, בנושאי הכלים, כך מביאים אל החוץ את מציאות הארמון גופו, כביכול מציאותו של בית המלוכה מתממשת כעת כאן, בחוץ. מתוך מבט זה מובנת היטב ההשוואה בין הכניסה אל בית ה' ביום הכיפורים לבין יציאת בית ה' אל החוץ, בפרה אדומה, כאן וכאן ישנו מימד של קירבה והסרת המגבלות והמחיצות. לאור זאת מובן כי אין די בכך שתהיה הפרה מוכנה בחוץ מלכתחילה, אלא יש ליתנה אל הסגן בהר הבית והוא יובילנה החוצה משם, כי הפעולה הזו של היציאה, של הובלת קדושת בית ה' אל כל מה שמחוץ לו, כל זה הוא מעיקר החידוש של פרשת פרה.

הקוטביות שישנה באמירה זו ההופכת את החוץ עצמו לפנים, היא העומדת ביסוד תקנות חז"ל שהחמירו כל כך בטהרת פרה אדומה במיני תקנות שונות להרבות טהרתה ומעלתה, ומאידך טימאו את הכהן המתעסק בה בטומאת ערב, להוציא מליבם של צדוקים. כי את ההשגה העמוקה הזו של הסרת הגבולות בין הפנים והחוץ לא השכילו הצדוקים לתפוס, בעיניהם דבר בלתי־ייתכן הוא, אבל באמת הוא מיסודה של פרשה זו⁴.

4 ישנה אריכות בעניין זה במאמר הבא.

אף שגם בקרבנות נוספים מצינו הזאה מן הדם על המתכפר, כמו בהזאת משה מדם הקרבנות על העם במעמד הר סיני ובמצורע, בפרה אדומה ישנו עניין יוצא דופן, שכן בעוד שבכל הקרבנות עבודת הדם מסתיימת עם ההזאה - כאן אין הדם מסיים את תפקידו לעולם, אלא הוא נשרף ומשתמר לדורות, וכל איש ואיש שנטמא בטומאת מת מזין עליו מן הדם השרוף והוא מתכפר ומיטהר בכך.

ויסוד הדבר הוא, משום שהזאת הדם השרוף על הטמא בפרת חטאת היא פעולה שונה בתכלית מן הזאת הדם על המצורע ודומיו. המצורע הוא אדם טמא, הוא מנודה על ידי ה' שפקד להרחיקו מן המחנה, מציאותו הטמאה של המצורע חורגת לגמרי מסדר החיים הרגיל. לא כן הוא הדבר בפרה אדומה. החטא עליו אנו באים לכפר כאן הוא חטא המיתה. הטומאה בה אנו טמאים כולנו היא טומאת מת. כאן אין מדובר על יציאה משגרת החיים, אלא על הדבר ההפוך בתכלית, על גורל החיים עצמם, על השגרה הפשוטה והידיעה הברורה לקראתה צועדים כולנו - המוות.

בכך נבדל האנושי מן האלוקי - בחטא אדם הראשון, עת נקנסה עליו מיתה. איננו נצחיים, אנו עתידים למות, ומשכך אנו כולנו מתים במובן מסויים, וצחנת חטא המוות וטומאתו דבק במציאותנו כולה. אנו נפרדים ומרוחקים מה', האלוקי הנצחי והנשגב. הרי זהו חיסרון שלא ניתן לתקנו, חיסרון של בני מוות! קלקולה של טומאת המיתה הוא מיסודי תפיסת העולם והמציאות שלנו. ואכן פשט הכתוב מורה כי חטא טומאת מת יש בו משום טומאה למשכן אף בלא כניסה אל המשכן כלל! "כָּל הַנֶּגַע בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת מִשְׁכַּן ה' טָמֵא!" כלומר, עצם מציאות טומאת מת יש בה משום פגם בקדושת המשכן, יש בה משום חיסרון עקרוני בניסיון להשרות בנו את שכינת ה'.

אם עד פרשת פרה אנו רגילים תמיד לניסיון שלנו לבוא אל הקודש פנימה, וזאת בשל הפער העקרוני והבלתי ניתן לגישור הקיים בינינו לבין מציאות ה', הרי שבפרשת פרה ישנה תרופה מסוימת למכה. אמנם אי אפשר לנו להגיע עד ה', אבל הדבר ההפוך קורה כאן - ה' בא אלינו ושוכן בינותינו, בני מוות. הוא חפץ בעולמנו ורוצה בנו, ואף מחוץ לג' מחנות עדיין ניתן להיות "נִכְח פְּנֵי אֱהֶל מוֹעֵד".

לעומת ספר ויקרא בו אנו לומדים על הכניסה שלנו אל בית ה' פנימה, על התנועה של האדם לנסות לגעת בהשראת השכינה ומציאות ה', וזאת בהמשך לאמור בסוף ספר שמות "וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל אֱהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֶנָן וְכָבוֹד ה' מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן", הרי שבספר במדבר התנועה היא הפוכה, כאן אנו מקבלים את ההכרה כי למרות מגבלות האדם עדיין ה' חפץ בו ומשרה עליו שכינתו, שיאה של ההבנה הזו הוא בפרשתנו, פרשת פרה.

פרשת חוקת

מפרישין את הכהן השורף את הפרה

ומטמאין את הכהן השורף את הפרה

בפרשתנו אנו קוראים על מצות פרה אדומה. פרה אדומה הינה ממשפחת קרבן החטאת כלשון הכתוב "חטאת היא", ודמה מוזה כחטאת לנוכח פני אוהל מועד. אולם בשונה משאר הקרבנות שסידרה אותם התורה בספר ויקרא, את קרבן פרה אדומה סידרה התורה בספר במדבר.

במאמרים הקודמים הארכנו להראות את הרעיון המרכזי של ספר במדבר, אשר בניגוד לספר ויקרא העוסק בתנועת הכניסה **פנימה** אל המשכן, בספר במדבר התנועה היא הפוכה; קדושת השכינה פורצת את גבולות המשכן ופושטת החוצה. מן הטעם הזה, מקומה של מצות פרה אדומה הינו דווקא בספר במדבר. החידוש הגדול שנאמר בקרבן פרה אדומה הוא, כי בניגוד לשאר הקרבנות הנעשים בתוך המשכן, פרה אדומה נעשית דווקא מחוץ למחנה "וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לִפְנֵי". הרמב"ן בפרשתנו מסביר, שזו היא הנקודה ההופכת את מצות פרה אדומה לחוק בלתי מובן שהיו אומות העולם מוניין את ישראל:

וכבר כתבתי בעניין שעיר המשתלח מה טעם שיהיו מוניין אותנו בזאת יותר משאר הקרבנות שיכפרו, ויש מהם שיטהר כקרבנות הזב והיולדת, כי מפני היותה נעשית בחוץ יראה להם שהיא נזבחת לשעירים על פני השדה.

פרה אדומה אם כן, הינה ה"קרבן" של ספר במדבר. במאמרנו לפרשת במדבר **וידבר ה' אל משה במדבר סיני**, העמדנו את מצות פרה אדומה של ספר במדבר במקביל אל עבודת יום הכיפורים של ספר ויקרא, אלא שעבודת יוה"כ היא שיא העבודה בכניסה **פנימה** אל המשכן, וזו היא שיא העבודה בתנועת התפשטות השכינה **החוצה** אל המרחב כולו.¹ במאמר הנוכחי, ברצוננו להעמיק עוד בעניין זה, ובפרט לאור דברי המשנה במסכת פרה (פרק ג').

1 וראה עוד במאמר על הפרשה **מצות פרה אדומה**.

בהשקפה ראשונה נראה, כי קדושת הפרה פחותה היא משאר הקרבנות, שהרי שאר הקרבנות נעשים במקדש בפנים והיא נעשית מחוץ למחנה. מטעם זה גם אין הפרה קדשי מזבח כשאר הקרבנות, אלא רק קדשי בדק הבית (שבועות יא,ב). אולם לא כן מלמדים אותנו חז"ל: "בגדי קודש מדרס לחטאת, יוחנן בן גודגדא היה אוכל על טהרת הקודש כל ימיו, והייתה מטפחתו מדרס לחטאת" (משנה חגיגה ב, ז); ואדרבה, קדושת הפרה היא החמורה שבכל הקדושות. והסיבה לכך ברורה, הפרה אדומה מסמלת את עוצם תוקף קדושת השכינה המתרחבת ומתפשטת ללא גבול כמו אור אינסופי. בעולם של פרה אדומה, המרחב כולו מתקדש בקדושת השכינה, ובוודאי מתאים שתהא קדושתה גדולה וחמורה משאר הקרבנות.

המשנה במסכת פרה פרק ג' פותחת את סדר עשיית הפרה בהלכה זו:

שבעת ימים קדם לשרפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו
ללשכה שעל פני הבירה, צפונה² מזרחה, ובית אבן היתה נקראת.

הפתיחה הזו, מעלה מיד בזיכרון את לשון המשנה בפתיחת מסכת יומא "שבעת ימים קדם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פלֶהֶדְרִין", להורות שסדר הפרישה של הכהן השורף את הפרה מתקשר לסדר הפרישה של הכהן גדול לעבודת יום הכיפורים³. כך גם פותחת הגמרא ביומא (דף ב,א) בלימוד שתי הלכות אלו כאחד ובחטיבה אחת, וכן הם גם דברי הרמב"ם:

שבעת ימים קודם שריפת הפרה מפרישין כהן השורף אותה מביתו "כשם שמפרישין כהן גדול לעבודת יום הכיפורים", ודבר זה קבלה ממשנה רבינו⁴.
(רמב"ם פ"ב מפרה אדומה ה"ב)

- 2 ראה פיהמ"ש להרמב"ם, וכן ביד החזקה פ"ג מפרה אדומה ה"ג, שהוא פורש ללשכה שבצפון "כדי להזכירו שזו כחטאת הנשחטת בצפון אע"פ שהיא נשחטת בחוץ".
- 3 ניתן לראות, שגם המשנה עצמה [במסכת פרה] עושה את ההקבלה, כאשר מיד היא ממשיכה: "ומזין עליו כל שבעת הימים מכל חטאות שהיו שם. רבי יוסי אומר, לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד. רבי חנינא סגן הכהנים אומר, על הכהן השורף את הפרה, מזין כל שבעת הימים, ועל של יום הכפורים, לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד". ואדרבה, הטהרה של פרה אדומה חמורה מן הטהרה ליום הכיפורים כדברי ר' חנינא סגן הכהנים.
- 4 ראה משנה למלך.

הפרשת הכהן גדול מביתו קודם יום הכיפורים, מעבירה את המסר כי הכניסה לקודש הקדשים אינה יכולה לבוא מתוך החיים הרגילים היומיומיים. בשביל שיוכל הכהן גדול להיכנס לפני ולפנים, נדרש ממנו לפרוש מהבית ולהתנתק מהחיים הרגילים, ובכך יוכל להיכנס אל הקודש פנימה ממקום גבוה זך וטהור - בכניסה שמימית כביכול. וכך גם בהכנה למעשה הפרה. על אף שמעשיה אינם נעשים לפני ולפנים כי אם מחוץ למחנה, בכל זאת את הכהן השורף את הפרה מכינים באותה הצורה; מפרישים אותו מביתו ומנתקים אותו מהחיים הרגילים, ומקדשים ומטהרים אותו ככהן הגדול הנכנס לפני ולפנים [ויותר ממנו, כשיטת רבי חנינא סגן הכהנים].

במשנה ב', ממשיכה המשנה לתאר את ההרחקות היתירות שעשו מכל סרך וחשש של טומאה:

חֲצֵרוֹת הָיוּ בִירוּשָׁלַיִם בְּנוֹיּוֹת עַל גְּבִי סֶלַע וְתַחְתֵּיהֶם חָלוּל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם. וּמִבְּיָאִים נָשִׁים עֲבָרוֹת וְיוֹלְדוֹת שָׁם וּמִגְדָּלוֹת שָׁם אֶת בְּנֵיהֶן. וּמִבְּיָאִים שְׂוָרִים וְעַל גְּבִיהֶן דָּלְתוֹת, וְתִינוּקוֹת יוֹשְׁבֵין עַל גְּבִיהֶן וְכוֹסוֹת שֶׁל אָבֶן בִּידָם. הִגִּיעוּ לְשִׁלּוֹחַ, יָרְדוּ וּמְלֵאוֹם, וְעָלוּ וַיֵּשְׁבוּ עַל גְּבִיהֶן. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, מִמָּקוֹמוֹ הָיָה מְשַׁלְּשֵׁל וּמְמַלֵּא.

כל זה היו עושים, כדי להזות על הכהן השורף את הפרה בשבעת ימי ההפרשה בטהרה מוחלטת (רמב"ם פ"ב מפרה אדומה ה"ז).

אין ספק כי במבט הילכתי טהור אין מקום כלל לחששות הטומאה המתוארים במשנה. תביעת הטהרה המתוארת כאן אינה נמצאת בשום מקום אחר - לחייב נשים עוברות ליילד בניהן בחצרות מיוחדות, מבדלות, הנקיות מחשש קבר התהום, ולגדלן שם. וכל זה כדי להזות על אדם אחר בטהרה. שוב אנו רואים, כי הטהרה הנדרשת סביב עניין הפרה, היא טהרה עילאית זכה ושמיימית, "כעצם השמים לטוהר".

בראשונים נראה⁵ שהסיבה לכל הרחקות אלו היא, כי מפני שהקלו חכמים לעשותה בטבולי יום להוציא מדעת הצדוקים שחייבו לעשותה בטהורים גמורים, לפיכך החמירו מאוד בעשייתה בטהרה. כן הם גם דברי הרמב"ם פ"ב מפרה אדומה הלכה א':

5 ראה בהערה לעיל.

6 ככל הנראה על פי הגמרא ביומא ב,א וגב.

להתהלך - חומש במדבר

מעלות יתירות עשו בטהרת פרה אדומה והרחקות גדולות הרחיקו מטומאת המת בכל מעשיה מפני שהיא כשירה בטבולי יום חשו שמא יבאו לזלזל בה.

ושם בהלכה ז':

כשמזין עליו בימי ההפרשה אין מזה עליו אלא אדם שלא נטמא במת מעולם, שהמזה צריך שיהיה טהור... וכן הכלים שממלאין בהן ומקדשין להזות על הכהן השורף כולם כלי אבנים היו שאין מקבלין טומאה. וכל אלו הדברים מעלות יתירות הן שעשו בה. וכיצד ימצא איש שלא נטמא במת מעולם, חצירות היו בירושלים בנויות על גבי הסלע וכו'.

אולם בעינינו נראה⁷, כי על אף שבדרך הפשט כל המעלות וההרחקות אינם אלא מפני הקולא שהקלו בעשייתה בגלל הצדוקים, בעומק הדברים אין מדובר כאן רק בחשש נקודתי טכני - אשר מפני כן הרחיקו כל כך בתביעת הטהרה - אלא ישנה אמירה ומשמעות עמוקה בכל עסק הטהרה סביב עשיית הפרה. בעומק העניין, המחלוקת שבין הפרושים והצדוקים נעוצה בנקודה הזו, ולפיכך אמרו חז"ל בדרך הפשט שכל זה כדי להוציא מדעת הצדוקים. אבל לפי האמת, העסק הזה בא להוציא מכל תפיסת עולמם של הצדוקים, וכאשר נבאר.

ניתן לראות, כי כבר בתורה נאמר בדין פרה אדומה "וַיִּקְחוּ אֵלָיוּ פֶּרֶה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל"⁸. הדרישה הזאת - לדעת שמעולם אי פעם לא עלה עליה עול, עם כל ההלכות הכרוכות בעניין - מחייבת השגחה קפדנית עקבית [כמעט] בכל רגע מעת בואה לעולם. נראה, כי בכאן מונח השורש להסתכלות של חז"ל, שבכל העסק סביב עשיית הפרה נדרשת קפדנות שמימית, קפדנות שמהלך החיים הרגילים אינו יכול להכיל.⁸

בהמשך הפרק מוסיפה המשנה לתאר את סדר עשיית הפרה בדקדוק נפלא של טהרה; במשנה ג' ממשיכים בהכנות ההזייה על הכהן:

7 יש להאריך בראיות לדברים אלו, ואין כאן המקום להרחיב בזה.
8 ראוי לציין כאן את המסופר בגמרא בסנהדרין צז,א במעשה דקושטא. שם ניתן לראות, כי בעולם שכולו אמת (חיי שמים) אין מקום לטעויות, וכל טעות מביאה לתוצאה טראגית. כמו כן, הדרישות במעשה פרה אדומה מתאימות לעולם שכולו אמת (חיי שמים).

בָּאוּ לְהַר הַבֵּית וַיִּרְדּוּ. הָרַבִּית וְהַעֲזָרוֹת, תַּחֲתֵיהֶם חָלוּל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם. וּבִפְתַּח הָעֶזְרָה הָיָה מִתְקַן קָלָל שֶׁל חֲטָאֵת, וּמִבִּיאִין זָכָר שֶׁל רַחֲלִים וְקוֹשָׁרִים חָבֵל בֵּין קֶרְנָיו, וְקוֹשָׁרִים מִקֵּל וּמִסִּבָּה בְּרָאשׁוֹ שֶׁל חָבֵל, וְזוֹרְקוֹ לְתוֹךְ הַקָּלָל, וּמִכָּה אֶת הַזָּכָר וְנִרְתַּע לְאַחֲרָיו, וְנוֹטֵל וּמִקְדֵּשׁ כְּדִי שִׁירָאָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אֵל תִּתְּנוּ מָקוֹם לְצִדּוּקִים לְרִדּוֹת, אֲלֵא הוּא נוֹטֵל וּמִקְדֵּשׁ.

לפי שיטת רבי יוסי, הצורה המוזרה בה היו נוהגים בזהירות מטומאה על ידי זכר של רחלים וכו', רק מעוררת עוד תמיהה והשתהות, ונותנת עילה לצדוקים ללעוג על דברי חז"ל. מחלוקת זו מראה את הפרופורציות בהרחקות שהרחיקו חז"ל לכת בהקפדת הטרה.

לאחר שסיימו את הכנת הכהן, והזו עליו מכל החטאות שהיו מזמן משה רבינו, במשנה ו' מתוארות ההכנות לקראת עשיית הפרה:

וְכַבֵּשׁ הָיוּ עוֹשִׂים מִהָר הַבֵּית לְהָר הַמִּשְׁחָה, כִּפִּין עַל גְּבִי כִפִּין וְכִפָּה כְּנֶגֶד הָאֵטֶם מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם, שָׁבוּ כֹהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה וּפָרָה וְכָל מִסְעָדֶיהָ יוֹצְאִין לְהָר הַמִּשְׁחָה.

והנה, כאן באה ההפתעה הגדולה; לאחר כל ההיסטריה להישמר מכל סרך ושמץ של טומאה ואפילו מקבר התהום, במשנה ז' מתארת המשנה:

וְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְקַדְּמִים בְּרִגְלֵיהֶם לְהָר הַמִּשְׁחָה וּבֵית טְבִילָה הָיָה שָׁם, "וּמִטְמָאִים הָיוּ אֶת הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה", מִפְּנֵי הַצִּדּוּקִים שֶׁלֹּא יִהְיוּ אוֹמְרִים בְּמַעֲרְבֵי שְׁמֵשׁ הֵיטָה נַעֲשִׂית.

לוקחים את כל ההשקעה שהרחיקו לכת כדי לעשות את הפרה בטהרה "שמימית", וברגע האחרון באים ומטמאים אותו בידיים! התוספות במסכת יומא (דף ב,א, ד"ה להוציא), באמת אינם משלימים עם פירוש דברי המשנה כפשוטה, וזה לשונם:

לאו בטומאה דאורייתא מטמו ליה דלא הוּוּ מְזַלְזֵלִי בַּה כּוֹלֵי הָאִי, אֲדַרְבֵּה אֲמַרִּינָן בְּפֶרֶק אֵין דּוֹרְשִׁין בְּגַדֵּי אוֹכְלֵי קֹדֶשׁ מִדְּרַס לַחֲטָאֵת (חגיגה דף יח,ב). אלא כדתנן בפ"ג דמסכת פרה (מ"ח) סמכו ידיהם על ראשו ואומרים לו "אישי כהן גדול רד טבול אחת", דמחמת שנוגעין בו חשבינן ליה כטמא טומאה דרבנן, דאחיו הכהנים חשיבי כטמאים לגבי דידיה, דבגדיהם מדרס לַחֲטָאֵת כּדִּפְרִישִׁית.

לפי דברי התוספות, לטמאות אותו ממש בטומאה גמורה, זהו זלזול גדול בקדושת הפרה החמורה מכל הקדושות. אלא בהכרח, שכל הטומאה שהייתה כאן לא הייתה רק לפי מעלת הפרה שבגדי אוכלי קודש נחשבים מדרס לחטאת. אכן שיטת הרמב"ם⁹, שהמשנה כן מתפרשת כפשוטה, שהיו מטמאין אותו בשרץ או באחת מן הטומאות אשר טומאתן טומאת ערב. ולפי דבריו, חוזרת התמיהה הגדולה כיצד ייתכן דבר כזה, וכצעקת התוספות.

ובכן, כאן באמת מונח כל עומק הרעיון של מצות פרה אדומה. כאן מגיע לידי ביטוי **החיבור שמים וארץ**. לוקחים את הכהן הזך והטהור בכל מיני טהרה, ומפגישים אותו עם המציאות הארצית - מציאות הטומאה והמוות¹⁰. לאחר שנטמא הכהן, הוא טובל ומתחיל בתהליך הטהרה. מצות פרה אדומה באה לבטא את היותנו בני אדם החיים את החיים כאן בארץ, ומתוך חיבור בין השמים והארץ. חיי הארץ מורכבים בעליות ומורדות, בטומאה ובטהרה. ולפיכך, את הפרה עושים דווקא מתוך **ההיטהרות** מן הטומאה - מטמאים את הכהן ומיד מטבילים ומטהרים אותו.

בסדר עבודת יום הכיפורים מפרישים את הכהן מביתו ומהחיים, ואת העבודה הוא עושה **מתוך** כל הפרישות והטהרה. חז"ל במדרש מפליגים וכותבים שהכהן הנכנס לפני ולפנים נתפשט כביכול ונעשה כמלאך:

"וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש": אמר ר' אבהו וכהן גדול לא אדם היה? אלא כההוא דאמר ר' פנחס בשעה שהיה רוח הקודש שרוי עליו היו פניו בוערות כלפידים עליו הדא היא דכתיב (מלאכי ב, ז) "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא".
(ויקרא רבה כא, יב)

בעבודת הפרה לעומת זאת, לאחר כל הפרישות והטהרה, רגע לפני, הוא שוב נפגש עם החיים הארציים, הוא נטמא, הוא נטהר, ומתוך כך עושה את הפרה. את שריפת הפרה הוא עושה **כבן אנוש** החי במורכבות תמידית בחיבור השמים עם הארץ. במובן הזה, עבודת הפרה גדולה היא מעבודת יום הכיפורים, עבודה זו מקדשת את עצם החיים עלי אדמה.

מטעם זה, מתחילה הוצרכו להפריש אותו ולשמור אותו בטהרה עילאית וזכה, ורק מתוך כך לבוא במגע עם הטומאה. שאלמלא היו עושים כן, הרי מה שלבסוף מטמאים

9 ראה פירוש המשנה פרה פ"ג מ"ז, ורע"ב שם שהביא את מח' הרמב"ם והתוס'.

10 ראה הערה 1.

אותו, אין זה בא בהנגדה לטהרה שקדמה לו, אלא הכול הוא חלק מסדרי החיים - פעמים טהור ופעמים טמא. אבל כאשר מתחילה מטהרים אותו בטהרה **על אנושית** שאינה תואמת את מהלך סדרי החיים, ומתוך כך הוא בא בבת אחת במגע עם הטומאה, הרי יש כאן את סוד **החיבור שמים וארץ**.

בנקודה הזו נעוצה המחלוקת עם הצדוקים. הצדוקים אינם מבינים את הברית והחיבור שבין השמים והארץ, ומפני כן הם כופרים בתורה שבעל פה. התורה שבעל פה היא החלק האנושי בתורה האלוקית. אצל הצדוקים, התורה שייכת לשמים ואין לה מקום בארץ אצל האדם, על האדם רק לשמוע את הקול האלוקי ולציית מבלי לערב את הבנתו האנושית.

מאותה הסיבה הצדוקים כופרים גם בסוד פרה אדומה¹¹. לדברי הצדוקים, הפרה צריכה להיעשות ממקום **שמימי** כמו עבודת יום הכיפורים ובטהרה מוחלטת, שכן לדבריהם עולם החול מנותק מעולם הקודש, והרי קרבן הפרה שייך לעולם הקודש. חז"ל לעומת זאת, סידרו את כל סדר עבודת הפרה באופן הממחיש בצורה החזקה ביותר את חיבור השמים עם הארץ, אין עולם החול מנותק מעולם הקודש, אלא אדרבה בסוד פרה אדומה אף החול נהפך לקודש. זהו עומק כוונתם במה שאמרו "להוציא מלבן של צדוקין שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית".

חיי הצדוקים המנתקים את חיבור השמים והארץ מולידים, שכל מקום וזמן בו יש נוכחות אלוקית נהפך להיות בלתי אפשרי לקיום החיים האנושיים. השבת לדוגמא, שהיא מביאה את נוכחות ה' בחיי המעשה של ימות השבוע, אצל הצדוקים היא נראית ממש כמו תשעה באב; אסור לאדם לצאת ממקומו, אסור שידלקו אורות ואסור שיהיו חמין, וכן כל שאר עינוגי הגוף אינם מתאימים ליום בו מתגלה נוכחות ה'. חז"ל לעומת זאת, תיקנו תקנות לענג את השבת, ובמיוחד בדברים אלו שהיו הצדוקים כופרים. השבת האמתית, מביאה עמה את אור השכינה המקרין על העולם כולו עונג ועדן, לגוף ולנשמה.¹²

11 כבר כתבו בספרים, כי פרה אדומה בסוד תורה שבעל פה, ומפני כן עזרא הסופר עשה שבע פרות. ועוד חזון למועד.

12 וכן תקנו חז"ל ש"עונת תלמידי חכמים מערב שבת לערב שבת" (כתובות דף סבא), ופי' רש"י: "שהוא ליל תענוג ושבתה והנאת הגוף".

מצות פרה אדומה משמשת משל לסדר הטהרה מן החטא, כדברי הנביא "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם" (יחזקאל לו, כה). האדם בא לעולם זך וטהור מן השמים, והכתוב מעיד "כִּי אָדָם אֵין צָדִיק בְּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחַטָּא" (קהלת ז, כ), עם דגש על המילה "בארץ".

במצות פרה אדומה מלמדת התורה כי ישנה דרך תיקון. אף הכהן שהיה טהור בכל מיני טהרה - נטמא, ומיד כשהוא טובל כבר הוא כשר לעשות את הפרה. אין הוא צריך לחכות לטהרה המוחלטת בהערב שמש, אלא "בטבול יום הייתה נעשית". הרי הטהרה באה בשני שלבים; הטבילה - היא הטהרה מצד האדם, ואילו הערב השמש - היא הטהרה שבידי שמים. כאן מלמדת התורה, כי עיקר הטהרה היא דווקא זו שבאה מכוח האדם, וכבר כשר הכהן לשרוף את הפרה בטהרה! באותה המידה, עיקר הטהרה מן החטא היא דווקא במעשיו של האדם - בתשובה ותיקון המעשים. ואלו הן דברי הרמב"ם בסוף הלכות מקוואות:

דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים, וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא... ואעפ"כ רמז יש בדבר, כשם שהמכווין לבו לטהר כיון שטבל טהור ואף על פי שלא נתחדש בגופו דבר, כך המכווין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור. הרי הוא אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם. השם ברחמיו הרבים מכל חטא עוון ואשמה יטהרנו אמן.

(רמב"ם פי"א ממקוואות הי"ב)

פרשת חוקת

מצות הוצאת הפרה

פרשתנו פותחת במצות פרה אדומה. כפי שבארנו במאמרים הראשונים על הפרשה, החידוש הגדול במצות פרה אדומה הוא, שהקרבת הזה נעשה מחוץ למחנה, וכאשר הראינו את דברי הרמב"ן בפרשתנו. קרבן הפרה אדומה מביא תנועה של התפשטות הקדושה מן הפנים אל החוץ. במאמר הנוכחי, ברצוננו להראות עוד כיצד בא הרעיון הזה לידי ביטוי הילכתי בדיני הפרה אדומה, ונתמקד בדין אחד מתוכם. במשנה מסכת פרה פ"ג משנה ו-ז נאמר:

וכבש היו עושים מהר הבית להר המשחה, כיפין על גבי כיפין, וכיפה כנגד האוטם, מפני קבר התהום, שבו כהן השורף את הפרה, ופרה וכל מסעדיה יוצאין להר המשחה.
לא היתה פרה רוצה לצאת, אין מוציאין עמה שחורה, שלא יאמרו שחורה שחטו. ולא אדומה, שלא יאמרו שתיים שחטו. רבי יוסי¹ אומר, לא משום זה, אלא משום שנאמר "והוציא אותה" – לבדה.

המשנה כאן מפרטת, כיצד בדיוק יש להוציא את הפרה להר המשחה על כל דיניה. האם הוצאת הפרה היא מצוה? החזון איש (פרה סי' ו' אות טו) מבאר את דיני המשנה הזאת בשתי דרכים. כותב החזון איש בדרך הראשונה:

אפשר שיש מצוה להוציא להגתה, ואם נתגדלה שמה מחזירין אותה ומוציאין אותה לשם מצות הוצאה; וצריכה הוצאה לדעת המוציא, ואפשר דצריך לדעת כהן השורף כדכתיב בקרא "ונתתם אותה אל אלעזר הכהן והוציא אותה". ואם הוציא אחרת עמה לא קיים מצות הוצאה, וצריך להחזירה ולהוציאה לבדה. ונראה דלא מיקרי אחרת עמה אלא אם אחרת הוצאה גם כן לדעת המוציא את הפרה כהא דתנן "לא הייתה הפרה" כו', אבל אם הולך אדם בהמה דרך שם בשעה שהוליכו את הפרה לית לן בה.

1 ביומא מבב, הגירסא "רבי" [רבי יהודה הנשיא].

ועיקר איסור אחרת עמה אינו אלא פסיעה אחת מחוץ לגתה, ודווקא בבאו בבת אחת אבל קדמה הפרה לית לן בה. אי נמי, כיוון שדעתו גם על האחרת בשעת כניסת הפרה לגתה אסור. ומיהו למאן דאמר "שלא יאמרו", מסתבר שכל הדרך אסור כיוון שמוליכין עכשיו את הפרה, אם יוליכו אחרת עמה, אתו למימר שתיים שחטו. ואם כבר הוליכו אחרת עמה, יחזירו את האחרת, אבל אין צריך להחזיר את הפרה. והא דלא אמר ביומא (דף מג,א) נפקותא אלו, אפשר דכולהו בכלל הא דאמר שם "איכא בינייהו דאפיק חמור בהדה".

הרי שלפי הדרך הזו של החזון איש, באמת נחלקו תנא קמא ורבי יוסי האם ישנה מצוה מיוחדת להוציא את הפרה. ומסביר החזון"א, שלפי רבי יוסי יש מצוה להוציא את הפרה והוצאה זו צריכה להיות **לדעת**, דהיינו לשם הוצאת הפרה. ויש בזה נפקא מינה לחיוב ולשלילה; כי כשמוציא את האחרת שלא לדעת אין בכך כלום על אף שבפועל יצאו שתיים יחד, וכן לחילופין, אם הקדים את הפרה אבל היה בדעתו להוציא גם אחרת עמה, דן החזון"א לפי צד אחד שזה כן יפסול. אכן לשיטת תנא קמא המדד היחיד הוא רק אם יש מראית עין או לא, וכל שיש מראית עין אסור וכשאין מראית עין מותר, ואין זה תלוי בדעתו כלל.

עוד נפקא מינה כותב החזון"א, שלפי רבי יוסי שההוצאה מצוה, כל הדינים של המשנה לא נאמרו אלא בפסיעה האחרונה שלפני גתה, אבל כל שאר הפסיעות עד הגת אינן אלא הכשר למצות ההוצאה לגת. לתנא קמא אמנם, שטעם האיסור הוא שום "שלא יאמרו" אין הבדל בין פסיעה ראשונה לאחרונה, ובכולן שייך הטעם הזה, ואסור. ואז כותב החזון"א את הדרך השנייה:

ואפשר שאין מצוה בהוצאתה, ואם נתגדלה בגתה אין צריך להוציאה, ומותר להוליכה לשם אפילו שלא לדעת, אלא גזירת הכתוב הוא שאם מוליך את הפרה למצותה לא יוליך אחרת עמה. ולא משום שפוגם במצות הפרה, שאין בהוצאה מצוה, אלא איסור מחודש בהולכת אחרים עם הפרה. ורבי שמעון דדריש טעמא דקרא הוא משום "שלא יאמרו", ולרבנן לא ידענו טעם איסור זה.

החזון"א התקשה לכאורה בכל הנפק"מ האלו, וכפי שהעיר הוא בעצמו שבגמרא (יומא מג,א) נראה שאין כל כך הרבה נפק"מ בין תנא קמא ורבי יוסי. ולכן כותב החזון"א בדרך השנייה, שבאמת אין כאן מחלוקת שורשית בין תנא קמא ורבי יוסי; כי לכו"ע אין ההוצאה מצוה, ולכו"ע יש גזירת הכתוב שאם כן מוציאים את הפרה שאסור להוציאה

יחד עם אחרת. ומסביר החזו"א ע"פ הגמרא, שתנא קמא שנתן טעם לדבר הוא רבי שמעון דדריש טעמא דקרא, ורבי יוסי הוא כחכמים שאינם דורשים טעמא דקרא, ולכן ההלכה הזאת נשארה גזירת הכתוב טהורה ומבלי סיבה. עכת"ד.

ניכר מדברי החזו"א, שהוא התקשה מאוד בגדר הדין הזה של הוצאת הפרה. ברצוננו לתת מבט נוסף לגדר מצוה זו, לאור הדברים שפתחנו במהות מצות פרה אדומה.

הרי מאחר וכל מהות הפרה אדומה היא להיות קרבן הנעשה בחוץ, מבואר ביותר שיהיה עסק גדול סביב עניין **היציאה**. היציאה מאוהל מועד נעשית דווקא על ידי הכהן כמו שכתוב "וַנִּתְּנָם אֹתָהּ אֶל אֱלֻעֶזֶר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מִחוּץ לַמִּחֲנֶה וְשַׁחַט אֹתָהּ לִפְנֵי" (במדבר יט) כדי לשייך את כל הנעשה בחוץ כאילו הוא נעשה בפנים לפני ה'. הכהן המשרת לפני ה' כביכול מקשר ומחבר את החוץ והפנים בפעולת ההוצאה של הפרה והקרבתה בחוץ. ההוצאה הזאת אינה **דין** בעלמא, ההוצאה הזאת היא גוף המצוה לפרוץ את גבולות המקדש ולחבר את החוץ והפנים להיותם אחד.

כשתיארו חז"ל במשנה את הכבש המיוחד שהיו עושים מהר הבית להר המשחה, הרי שהכבש הזה, מלבד היותו עשוי בשביל להציל מטומאת קבר התהום, הוא מסמל את הדרך המובילה והמחברת בין החוץ והפנים. בכבש הזה היו ה"כהן השורף את הפרה ופרה וכל מסעדיה יוצאין להר המשחה". ההליכה בכבש, הייתה כעין סלילת דרך של פריצת גבולות ופתיחת מחיצות על ידי מצות קרבן הפרה אדומה. בהמשך המאמר עוד יתבאר כי הכהנים הגדולים היו מהדרים מאוד בעשיית הכבש.

הטקס הזה של הוצאת הפרה ממחיצות הר הבית הוא כל כך משמעותי, עד שבא רבי יוסי ודורש מן הפסוק "וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מִחוּץ לַמִּחֲנֶה", אותה לבדה. כי אם יצאו עם הפרה עוד פרות אחרות, אין ניכר כלל שיש כאן יציאה מיוחדת של קרבן מחוץ לגבולות המקדש. גם תנא קמא שהוא רבי שמעון (יומא מב,ב) מודה לסברא זו, וכל זה כלול במה שאמר "שלא יאמרו שחורה שחטו" ו"שלא יאמרו שתים שחטו", כלומר שאז אין ניכר כלל שיש כאן קרבן מיוחד של פרה אדומה שנעשה מחוץ למחנה, שאין זה נראה אלא כמי שמוציא בהמות לשחיטה. כל המחלוקת ביניהם היא רק בבעל חי שאינו ראוי לשחיטה כגון חמור, שרבי שמעון דורש טעמא דקרא וסובר שבכה"ג לא שייך הטעם ומותר, ורבי יוסי אינו דורש טעמא דקרא, והתורה נתנה גדר כללי שיש להוציא את הפרה לבדה ולא עם בהמות אחרות.

החזון איש אמנם לא הבין כך את גדר הדברים. החזון איש לא ראה שום משמעות בעצם ההוצאה. לפי החזון איש, אם כן ישנה מצוה בהוצאת הפרה, אין עיקר המצוה אלא בהבאתה למקום שחיטתה, לגתה. לכן מדקדק החזון איש בתחילת דבריו וכותב "אפשר

להתהלך - חומש במדבר

שיש מצוה **להוציאה לגתה**.² החזו"א לא כתב "להוציאה מהר הבית", אלא "להוציאה לגתה". עיקר המצוה לפי שיטתו היא בהבאתה למקום שחיתתה: דין הפרה להישחט בגתה, ויש מצוה להוציאה אל הגת. לכן גם סובר החזו"א, שאם כן יש מצוה בהוצאתה, אין זה אלא **בפסיעה אחת חוץ לגתה**, דהיינו הפסיעה המכניסה אותה לגת. צריך באמת להבין לפי דרכו, למה השתמשו חז"ל בלשון "הוצאה", והרי עיקר המצוה להבנתו היא "ההבאה" לגתה.

אכן לפי דרכינו, עצם ההוצאה היא היא גוף המצוה. ולא רק בפסיעה אחרונה, אלא בכל הדרך המקשרת והמחברת בין אוהל מועד וחוף למחנה יש בה מצות יציאה, כדי לחבר את החוף והפנים. ואדרבה, שמא עיקר המצוה מתקיימת דווקא בפסיעה הראשונה, בזמן היציאה מן המקדש אל מרחב העולם.

עם ההבנה הזאת, נבחין במבנה המיוחד של שלושת הפסוקים שבפרשתנו:

וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל אֱלֻעֶזֶר הַכֹּהֵן, וְהוֹצִיֵא אֹתָהּ אֶל מַחוּץ לַמִּחְנֶה, וְשָׂחַט אֹתָהּ לִפְנֵי. (פס' ג)	וְהָזָה אֶל נֶכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִדָּמָה שְׂבַע פְּעָמִים. (פס' ד)	וְשָׂרָף אֶת הַפָּרָה לְעֵינֵי אֶת עֶרְוָה וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל פְּרִשֵּׁה יִשְׂרָאֵל. (פס' ה)
וּלְקַח אֱלֻעֶזֶר הַכֹּהֵן מִדָּמָה בְּאֶצְבָּעוֹ, (פס' ד)		

ניתן להבחין, כיצד תחילת פסוק ג ותחילת פסוק ד מקבילות זו לזו, וכן המשך פסוק ג מקביל לסוף פסוק ד, וסוף פסוק ג מקביל לפסוק ה.² עוד ניתן להבחין במילה "אֹתָהּ" המודגשת שלוש פעמים בפסוק ג, ובמילה "דָּמָה" המודגשת בפסוקים ד וה: עם הקריאה הזאת, הרי שדברי המשנה שלמדנו לעיל, יוצאים מתוך הפסוקים. כי אלעזר הכהן, הוא זה שעליו להוציא "אותה" ולשחוט אותה, והוא זה שחוזר ולוקח את דמה ומזה חזרה לכיוון אוהל מועד. יש כאן טקס מיוחד של עבודת הקרבנות לפני ה' על ידי הכהן מחוץ למחנה, לחבר יחד את החוף והפנים. ההדגשה בפסוק ד על תיבת "אותה" שלוש פעמים, וכן בפסוקים ד-ה על תיבת "דמה",³ משרישה את הדין הזה של משנה ז, שאין לערב בטקס הזה אף בהמה אחרת. כעת נוכל לקרוא שוב את המשנה

2 מצות השריפה מקבלת פסוק לעצמה. הפסוק הזה נפתח ב"וְשָׂרָף אֶת הַפָּרָה" וחותם ב"יִשְׂרָאֵל".
3 במאמרים לעיל בפרשה בארנו, שעיקר מצות הפרה היא בדם, ועל כן מצוה להיות **פרה אדומה** להדגיש את היותה כולה דם. בפסוקים האלה ניתן לראות כיצד בפסוק ג' כשהייתה חיה הדגישה התורה את תיבת **אותה**, ובפסוקים ד' וה' התחלפה היא להיות **דמה**.

בפנים חדשות, ונראה כיצד משנה ו ומשנה ז נקראות יחד מתוך הפסוקים:

וכבש היו עושים מהר הבית להר המשחה, כיפין על גבי כיפין, וכיפה כנגד האוטם, מפני קבר התהום, שבו כהן השורף את הפרה, ופרה וכל מסעדיה יוצאין להר המשחה.

לא היתה פרה רוצה לצאת, אין מוציאין עמה שחורה, שלא יאמרו שחורה שחטו. ולא אדומה, שלא יאמרו שתים שחטו. רבי יוסי אומר, לא משום זה, אלא משום שנאמר "והוציא אותה" - לבדה.

רק מתוך כך שיש מצוה מיוחדת על הכהן להוציא את הפרה עמו, והיא וכל פמלייתה יוצאין להר המשחה דרך הכבש המיוחד שעשו לה, יוצא הדין של משנה ז שצריך להוציאה לבדה ומבלי אחרת עמה, כדי להראות ולהדגיש שיש כאן טקס מיוחד סביב הפרה הזאת השייכת אל המקדש והנה היא יוצאת וקריבה בחוץ.

במשנה במסכת שקלים פ"ד מ"ב, נחלקו תנא קמא ואבא שאול על מי מוטל לעשות את הכבש שהייתה הפרה יוצאת דרכו. תנא קמא סובר שהוא נעשה משיירי הלשכה, ואבא שאול אומר "כבש פרה כהנים גדולים עושין אותו משל עצמן". ואמרו שם בירושלמי על דברי אבא שאול:

א"ר חנינא שחצות גדולה היתה בבני כהנים גדולים שהיו מוציאין בה יותר מששים ככרי זהב וכבשה של פרה עדיין היה קיים, ולא היה רוצה שום כהן להוציא פרה הנעשית בזמנו בכבשו של חברו, אלא סותרו ובונה אותו משלו. התיב ר' עולא קומי ר' מני, והא תנינן שמעון עשה שתי פרות לא בכבש שהוציא זו הוציא את זו, אית לך למימר שמעון הצדיק שחצן היה?! אלא מעלה וסלסול הוא בפרה אדומה.

לפי הירושלמי, ייתכן שאין כאן מחלוקת בין תנא קמא ואבא שאול. כי אמנם שדין הכבש להיעשות משיירי הלשכה, בפועל היה הכהן הגדול תורם משל עצמו כדי לעשות כבש חדש לכבוד הפרה אדומה שהיה עושה הוא. וסבור היה רבי חנינא בירושלמי, שמנהג זה של הכהנים הגדולים להוציא הון עתק על דבר זה, נבע משחצנות ויהירות של הכהן, שהיה עושה כבש חדש לכבודו הוא. אכן בא ר' עולא והוכיח שאף שמעון הצדיק עשה בעצמו שתי פרות עשה לכל פרה כבש בפני עצמו, וכי שייך לומר עליו שהיה שחצן!?

להתהלך - חומש במדבר

ומלבד צדקותו, כלל לא שייך כאן שחצנות, כיון שאף את הראשונה כבר עשה הוא לעצמו. אלא וודאי שאין זה אלא מעלה וסלסול בפרה אדומה. המלאכת שלמה [על המשנה], כשהוא מצטט את דברי הירושלמי, הוא מוסיף כמה מילים:

אלא מעלה וסלסול הוא בפרה אדומה, משום דאין עושין שתי פרות כאחת הבדיל לה גם כן כבש בפני עצמה.

כלומר, לא רק שהפרה לא תצא בפועל יחד עם פרה אחרת, אלא גם אם בכבש הזה יצאה פרה אחרת בעבר, כבר זה פוגם בייחודיותה של הפרה היוצאת להר המשחה על גבי הכבש. כשמוליך הכהן הגדול את הפרה ומוציאה דרך הכבש, הרי הוא עושה פעולה של סלילת דרך ופריצת גבולות המקדש; אילו כבר הילכו בעבר בכבש זה או שמוליכים בו גם בהמות אחרות, הרי נראה הדבר שדרך זו כבר פתוחה היא ואין הפרה סוללת ופותחת את שער החיבור בין החוץ והפנים. בשביל המעלה הזאת, היה הכהן הגדול מוציא סכום עתק של ששים ככרי זהב ועושה כבש חדש, ובכך הייתה הפרה חונכת וסוללת דרך חדשה מן המקדש חוצה.

שוב מראים לנו דברי הירושלמי, כי שתי המשניות שלמדנו לעיל אודות הכבש ואודות הוצאת הפרה לבדה, שורש אחד להן. עוד אנו רואים, כי הכהן הגדול, הוא זה שהיה מהדר במצוה זו, ומוציא מהונו הפרטי על עשיית הכבש. הוצאת הפרה על גבי הכבש, היא המצוה המיוחדת שלו, ונעשית היא על ידו.

מצות פרה אדומה, היא המצוה המסמלת את חיבור העולם כולו להיותו כולו מקום אחד של קדושה. לא רק במקדש והר הבית מתפשטת קדושת השכינה, אלא אף מחוץ למחנה! וכן הם דברי הנביא ישעיהו (פרק ו):

קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.